

Grundtvigs præstevita 1811

Jes Fabricius Møller og Sebastian Olden-Jørgensen¹

I anledning af at Grundtvig tiltrådte embedet som personlig kapellan for sin far i 1811, indførte han i lighed med sine kollegaer egenhændigt sit curriculum vitae i Sjællands Stifts bispeembedes protokol over præsters levnedsskildringer.² Skriftet er ikke omtalt i Steen Johansens bibliografi, men er ikke ukendt. Den første side af i alt halvanden er gengivet i faksimile i Københavns Universitets historie. I billedteksten bemærker Knud Banning, at Grundtvig må have ekstempereret, eftersom hans i modsætning til de øvrige levnedsskildringer i samme protokol rummer overstregninger og rettelser.³ Grundtvig var næppe en dårligere latiner end sine kollegaer, og man må med Banning formode, at de i modsætning til ham på forhånd har udfærdiget en kladde for at kunne levere en mere lydefri renskrift. Hvis man antager, at der ikke er tale om en form for eftervirkning af den personlige krise i vinteren 1810-11, efterlader det unægtelig indtryk af en vis nonchalance fra Grundtvigs side. At han havde selvtiliden til at gøre det, bekræftes udtrykkeligt i teksten selv, nemlig at han havde lært ganske meget om “de gamle sprog” i sin skoletid i Thyregod og i Aarhus. Det var de sprog, som han allerede på dette tidspunkt også var begyndt at omtale som “døde”.⁴ Dog måtte han over for sig selv medgive,

¹ Indledning af Jes Fabricius Møller og transskription og oversættelse af Sebastian Olden-Jørgensen.

² Rigsarkivet, Sjællands Stifts Bispeembede, Vitae Candidatorum, 1782-1856.

³ Leif Grane (red.), *Det teologiske Fakultet* (Københavns Universitets historie, bd. V), G.E.C. Gads forlag 1980, 319.

⁴ Grundtvig, *Nyaarsnat eller Blik paa Kristendom og Historie*, 1810, 17.

at han var “en Stymper i Jødelæsning”, altså ikke var så stærk i hebraisk som i latin og græsk.⁵

Som Flemming Lundgreen-Nielsen har påpeget, skal man være varsom med at tage de hyppige selvbiografiske indslag i forfatterskabet for pålydende.⁶ Som kilde til Grundtvigs liv indtil 1811 er CV’et af begrænset værdi. Det er først og fremmest værdifuldt som dokumentation af Grundtvigs øjeblikkelige selvforståelse i foråret 1811. For eksempel kan omtalen af hans efterladenhed i studietiden læses som udtryk for den ovenfor omtalte nonchalance. Han giver indtryk af, at han uden forberedelse klarede sig godt til eksamen. Men den afspejler også det billede, som den nyligt omvendte Grundtvig gerne ville give af sin ungdoms religiøse og teologiske indifferens.⁷ At han som teologisk student tog både sin religion og sine studier mere alvorligt, end han senere ville være ved, fremgår af dagbøgerne. Selv om han ikke sjældent noterede sig de dage, da han intet fik fra hånden, har han optegnet både sin forberedelse af juleprædikener i Udby og Torkilstrup i 1802 og sine ret omhyggelige eksamensforberedelser i 1803.⁸

Som i den såkaldt omarbejdede dagbog omtaler han sig selv i tredje person, men i modsætning til dagbøgerne bruger han her Nicolai og ikke Frederik som kaldenavn.⁹ Det kan have at gøre med, at han var opkaldt efter både sin faster, den i 1781 afdøde Frederice Severine, og dennes endnu levende enkemand, Nicolai Edinger Balle, der indtil 1808 havde været Sjællands biskop, og det var muligvis sidstnævnte, der stod klarest i kapellanens og nevøens erindring, da han nedfældede sit curriculum vitae.

⁵ Albeck, *Grundtvigs dag- og udtogsbøger*, DSL 1979, bd. I, 52.

⁶ Flemming Lundgreen-Nielsen, *Det handlende ord*, Gad 1980, 26.

⁷ Se også *Kierke-Speil*, US X, 336.

⁸ *DUB*, I, 17ff.

⁹ For eksempel *DUB*, I, 48, hvor han sågar omtaler sig selv som “Mosjø Frederik”.

Nicolaus Fredericus Severinus Gruneltius Sattem colit
 Johannem sacrorum interpretem scriptorum apud Uel-
 -bigenſes et Orlavienſes prope Artingam Scllandie.
 Legent Nicolaum mater Catharina Maria Bang ^{stano}
 Septembris die a. 1783 et usque ad nonum octavis annum
 pro educavit animu; tum vero parentes erudendum
 ire tradidere viro, qui tres illius fratres religioſe litteris 1792
 imbuerat, ~~et~~ et cui nomen Laurentius Fiel. Apud
 hunc divini verbi ministrum in Tyregod et Vester
 prope Verlam Julio 6 annos puer tranſegit, ~~et~~ et
 deinde cuſum ſcolasticum ~~Artingis~~ abſolvit, nunquam 1798
 vero deſinit devoto ut par est animo illius beati viri
 memoriam, cuius ſub auſpiciis fundamenta religionis ~~chri-~~
~~ſtianae~~ atque linguarum veterum in animo altos egere
 radices iterum atque iterum revocare et recollere. Hinc
 tamen abſit ut reſco nomina atque menta Tranſp
 et Høngaardii arthipha ſola moderatum, obſervari
 tradat. Ab his dimiſſis menſe octobr Cluiverſitatem 1800
 Havnienſem petens examinem artium laudabiliter ſuſtinuit,
 et ſequenti anno ~~philosophicum~~ ⁱⁿ ~~partem~~ in ſcientiis
 philoſophis laudabiliter in philoſophis vero haud
 reſtaudabiliter ſibi characterem vindicavit. Duo ~~fluere~~
 anni ~~me~~ quibus haud niſi obiter operam Theologiae
 navavit Nicolaus, nihilominus vero in Examine theo- 1803.
 -logico laudabilis eſt numeratus.
 Tres per annos Fangelandiae filium centurionis

1805¹
 1808¹ ~~est~~ educare atque erudire conatus est, quo
 tempore etiam opuscula quaedam de religione
 chriſtiana atque myſthologia ſcripturaſi in
 lucem edidit. Havniam iterum patris in philoſo-
 phia boana hitoriam tradidit, et horas ſci-
 entias ſuſcipi docavit. Denique, per variis claſſis
 atq; multa diſcrimina rerum, in fluctibus
 ſuſtinet in portum ducit cuſum, litteris ſolens
 1810¹ diligenter animis advertens, et optavit Patri
 etate proſpecto in verbo divini tradendo operam
 offerre. Providentia divina atque clementiſſimus
 1811¹ princeps optatis annuere, et ſancto ornatus
 munere, vel a Deo humillime petit, ut ~~anſe~~
 ſpentes ſancti clavis iuſticiae atq; corroboratus,
 pro et ſileliter ~~fluere~~ doceat, vivat!

Havniae XXX Maj.

MDCCEXI.

Transskription

Nicolaus Fridericus Severinus Grundtvig¹⁰ Patrem colit Johannem sacrorum interpretem scriptorum apud Udbjenses et Ørslevienses prope Ærtingam Sjællandia. Peperit Nicolaum mater Catharina Maria Bang 8^{ta} Septembris die a. 1783 et usque ad nonum ætatis annum pio educavit animo; tum vero parentes erudiendum¹¹ tradidere viro, qvi tres illius frâtres religiosè litteris¹² imbuerat;¹³ et cui nomen Laurentius Feld. Apud hunc divini verbi ministrum in Tyregod et Vester prope Veilam Jutiæ 6 annos puer transegit,¹⁴ et deinde cursum scòlasticum Arhusiis absolvit; nunqvam¹⁵ vero desinat devoto ut par est animo illius beati viri memoriam, cujus sub auspiciis religio christiana¹⁶ atqve linguæ veteres¹⁷ in animo altos egere radices iterum atqve iterum revocare et recolere. Procul tamen absit ut ideo nomina atqve merita Krarupii et Stougardii arhusinæ scòlæ moderatorum, oblivioni tradat. Ab his dimissus mensè octobri Universitatem¹⁸ Havniensèm petens examen artium laudabiliter sustinuit, et sequenti anno¹⁹ in scientiis philosòphicis laudabilem²⁰ in philologicis vero haud illaudàbilem sibi characterem vindicavit. Duo fluxère anni²¹ quibus haud nisi obiter operam Theologiæ navavit Nicolaus, nihilominus vero in Examine Theologico laudabilis est nuncupatus.²²

Tres per annos Langelandia filium centurionis <14> Leth²³ educare atqve erudire conatus est, qvo tempore etiam opuscula qvædam de religione christiana atqve mythologia sèptentrionali in lucem edidit. Havniam

¹⁰ Understregningen er med blyant i modsætning til resten af teksten, som er med blæk.

¹¹ *erudiendum*: herefter strøget: ire.

¹² I margen: 1792.

¹³ *imbuerat*: herefter strøget: In.

¹⁴ *transegit*: herefter strøget: et c.

¹⁵ I margen: 1798.

¹⁶ *religio christiana*: rettet fra: fundamenta religionis christianæ.

¹⁷ *linguæ veteres*: rettet fra: linguarum veterum.

¹⁸ I margen: 1800.

¹⁹ *anno*: herefter strøget: philosòphicum partim.

²⁰ *laudabilem*: ufuldkomment rettet fra: laudabilis [således skrevet].

²¹ *anni*: herefter strøget: hic [svært læseligt].

²² I margen: 1803.

²³ *Leth*: i margen: 1805 1808 [årstallene over hinanden].

iterum petens in schola schouboana historiam tradidit, et horas sic emtas Musis dicavit. Denique, per varios casus atqve²⁴ multa discrimina rerum diu fluctibus jactatus in portum direxit cursum, litteris sacris diligenter²⁵ animum²⁶ advertens, et optavit Patri ætate provento in verbo divino tradendo opem offerre. Providentia divina atqve clementissimus princeps²⁷ optatis annuere, et sancto ornatus munere, id a Deo humillime petit, ut²⁸ Spiritus sancti donis instructus atqve corroboratus, pie et fideliter studeat, doceat, vivat!

Havniæ XXX Maj.

MDCCCXI.

Oversættelse

Nicolai Frederik Severin Grundtvig bor hos sin far, Johan, præsten i Udby og Ørlev nær Vordingborg på Sjælland. Hans mor, Catharina Maria Bang, fødte ham den 8. september 1783 og opdrog ham fromt indtil hans niende år. Så sendte forældrene ham imidlertid til undervisning hos den samme mand (1792), der samvittighedsfuldt havde undervist hans tre brødre, og som hed Laurids Feld. Hos denne sognepræst i Thyregod og Vester nær ved Vejle i Jylland tilbragte drengen seks år, og derpå færdiggjorde han sin skolegang i Aarhus (1798). Som rimeligt er, skal han aldrig ophøre med igen og igen med hengivenhed at mindes og ære den salige mand, under hvis vejledning den kristne religion og de gamle sprog slog dybe rødder i hans sjæl. Men Aarhus Latinskoles lærere Krarups og Stougarfs navne og fortjenester skal ikke af den grund glemmes. Efter at de havde dimitteret ham i oktober måned (1800), rejste han til Københavns Universitet og tog studentereksamen med karakteren *laudabilis*,²⁹ og i det følgende år opnåede han til examen philosophicum karakteren *laudabilis*

²⁴ *atqve*: herefter strøget: T.

²⁵ I margen: 1810.

²⁶ *animum*: rettet fra: animus.

²⁷ I margen: 1811.

²⁸ *ut*: herefter ulæseligt udstreget ord.

²⁹ Karakterskalaen på Københavns Universitet havde tre trin for bestået: *laudabilis* (høj), *haud illaudabilis* (mellem), *non contemnendus* (lav). Dumpere fik ingen karakter.

og til examen philologicum haud illaudabilis. To år gik, i hvilke Nicolai næsten ikke rørte teologistudiet, men ikke desto mindre fik laudabilis til examen theologicum (1803).

I tre år forsøgte han på Langeland at opdrage og uddanne kaptajn Leths søn (1805-08) og udgav på samme tid også nogle småskrifter om den kristne religion og den nordiske mytologi. Så tog han igen til København og underviste i historie på Det Schouboeske Institut og viede de timer, han på den måde fik til overs, til muserne. Til sidst, efter længe at være kastet omkring af forskellige begivenheder og kriser, styrede han sikkert i havn, begyndte flittigt at studere teologi (1810) og lagde den plan at tilbyde at hjælpe sin gamle far med at forkynde Guds ord. Det guddommelige forsyn såvel som den allernådigste fyrste [Frederik VI] bifaldt hans planer (1811), og prydet med det hellige embede er hans ydmyge bøn til Gud, at han udstyret og styrket med Helligåndens gaver vil studere, undervise og leve fromt og pligtopfyldende.

København den 30. maj 1811